

Høringsuttalelse.

NVE- Konesjonsavdelingen,
Postboks 5091, Majorstua,
0301 Oslo.

Tolga,09.08.2013.

Uttalelse i forbindelse med høringsprosess anngående Opplandskrafts konsesjonssøknad om utbygging av Tolga Kraftverk i Tolga kommune, Hedemark fylke.

Natur og miljøvern ved vannkraft utbygginger.

Generelt: Politiske føringer sitat: « Norsk vassdragsnatur er unik. Hensynet til kommende generasjoners naturopplevelser tilsier en restriktiv holdning til videre vassdragsutbygging, og tiden for de store vannkraftutbyggingene er forbi. I lys av klimautfordringene vil likevel OPPRUSTING og Utvidelse av EKSISTERENDE vannkraftverk ,samt SKÅNSOM utbygging av vassdrag være et verdifullt bidrag.»

For Glomma i Tolga.

Utbygger forsøker på side 7 i konsesjonssøknaden å bagatellisere naturinngrepene ved ei eventuell utbygging ved å påstå at elva er « preget» av kraftutbygging grunnet regulering av Aursunden. Her er det et magasin kraftverk i tillegg til at det oppstrøms Tolgafallene finnes to mindre elvekraftverk i Ormhaug og Røstefossen. Vassdraget Glomma gjennom Tolga idag framstår allikevel som urørt. Vannføringa er stabil. Den varierer selvsagt med det som er naturlig for årstidene, men det at vannet er tilstede på en naturlig måte med vannspeilet inntakt, samt at bebyggelse og tekniske installasjoner i hovedsak for den omsøkte strekning ligger på en viss avstand fra elva, gjør at den selv pr. d.d. framstår som urørt. Dette blir bekreftet av høringsuttalelser fra brukere av elva (fiskere) som NVE har fått tilsendt iløpet av høringsprosessen. Det fokuseres på minstevannføring uten å faktisk tenke på at vannføringa på vinteren i de verste tilfellene bare være en snau 1/8 av det som idag er normalt. For de ca 100 dagene i sommerhalvåret vil avh. av vannføring ,en 1/5 til ca. 1/2 være igjen i elveløpet . Dette skjer over ei strekning på ca. 11 km og bør etter dagens miljøkrav være uakseptabelt. Gjennomsnittseffekten til kraftverket på alt. 3A vil bare være på ca. 22 MW. Noe som kun er litt over det dobbelte for et «små kraftverk». Den «miljømessige styrken» til denne typen kraftverk er at det vanligvis er kort avstand mellom inntak og utløp slik at berørt elvestrekning i verste fall bare blir på noen hundre meter. Ofte utgjør også den fossen som bygges ut en naturlig barriere bla. for fiskebestanden i området. Utbygger innrømmer i dagspressen (Arbeidets Rett 09.08) sitat: «Det spesielle ved Tolga er at utbyggingen berører ei lang elvestrekning som er et sentralt landskapselement i kommunen, og således i betydelig grad berører kommunen og de allmene interessene».

Tolgafallene er den siste større elvestrekningen i Glomma som i liten grad er påvirket av utbygging. Norge har som vannkraftnasjon råd til å la være og bygge ut denne elvestrekningen. Dette spesielt med tanke på den nasjonalt unike forekomsten av harr. Her drives et organisert fluefiske med internasjonalt ry.

Elva slik den er i dag ,vil urørt i framtida, ha stor verdi som biologisk referanseområde for insekter, bunndyr, planter fisk og vannkvalitet.

Samfunnsnytte av utbyggingen.

Avgjørende for NVE om det skal gies konsesjon er vurderingen av den totale samfunnsnyttan av prosjektet.

Nasjonal nyttevurdering: Konsesjonssøknad sitat: «På nasjonalt nivå utgjør Tolga kraftverk mindre enn 0,2% av dagens vannkraftproduksjon, og konsekvensen for nasjonal kraftoppdekking antas derfor å være ubetydelig».

Tapte produksjon pga. at kraftverket ikke blir bygd kan på nasjonalt nivå lett kompenseres med opprustning og utvidelse av eksisterende kraftverk. Av dagens 1250 norske kraftverk med en samlet beregnet gjennomsnittsproduksjon i tidsperioden 1970-1999 på 123,4 Twh, står ca 75 av disse for ca 74-75 TWh. (Energistatus 2010, NVE). Ei opprustning/utvidelse av et meget beskjedent antall av de største kraftverkene vil lett kompensere for denne tapte produksjonen. Eidsiva har selv nettopp gjennomført opprustningen av «Jutulhogget/Rendalen» kraftverk. Nye turbiner og bedre tiløpsforhold til disse fører til at årsproduksjonen øker med 40 Gwh på samme vannmengde. Dette er 1/5 av Tolga verkets beregnede årlige totalproduksjon.

Kommunal nyttevurdering:

Tolga er en kommune i utkant Norge preget av jevn og rolig fraflytting og dermed en langsom og stabil nedgang i folketallet. Antall innbyggere pr.d.d. er ca 1635.

Sysselsetting er i hovedsak jordbruk og offentlig virksomhet. Kommuneøkonomien har de siste 10 år for oss innbyggere framstått som anstrengt med stadige budskap om kutt og nedskjæringer i sektorer som omsorg, helse og utdanning. Både «øks» og «ostehøvel» har vært forsøkt brukt.

Tiltross for dette satses det f.eks. friskt med Tolga kommune som garantist og aktiv tilrettelegger på utbygging av et skisportsanlegg for en meget smal utøver gruppe (hopp) med foreløpig pris på 17 mill. kroner. Man må nok i framtida, selv om kommunens skatteinntekter øker med 3,7 mill. kr i tillegg til dagens 25 mill. kr., i betydelig grad regne med å være avhengig av statelige tilskudd. Med en slik «hånd til munn» økonomi er selvsagt ethvert tilskudd til kommunekassa velkommen, men det ser ut som langsiktig tenkning er noe fraværende. Dette kan til også forklare den unisont positive holdningen blandt de folkevalgte i kommunestyret for utbygging. En annen medvirkende årsak her kan også være en overdreven sterk tro på at kommunens næringsliv skal blomstre i anleggsperioden og sikre seg del i verdier som senere skal gi grunnlag for varig vekst.

Utbygger har hatt informasjonsregien og annen alternativ kompetent informasjon har rimeligvis i liten grad vært forsøkt søkt eller lyttet til.

Langt mere gunstig for Tolga kommune burde det spesielt på lang sikt være å sørge for å komme i posisjon for å bli medeier i kraftverket. Har en først gjort et evig ireversibelt naturinngrep er det hevet over enhver tvil at et medeierskap vil være å foretrekke spesielt med tanke på at når kraftverket er nedbetalt kan det fortsatt produsere strøm i mange år for kun driftskostnadene. Uten eierskap får heller ikke kommunen del i inntektene fra det finansielle kraftmarkedet. Dette er et viktig forhold da TSO (Overførings system operatør) Eidsiva som eier av det regionale linjenettet vil kunne tjene betydelige summer ved økt mulighet for overføring av kraft til Trøndelag. Her har det i lange perioder har vært store strømunderskudd med rekord høye priser. Frekvensutjevningstrøm vil sikkert i tillegg også gi et positivt bidrag. Det er kanskje på denne bakgrunn at Vedlegg 9:

«Lastflytanalyse i regionalnettet med Tolga kraftverk koblet til som omsøkt», er untatt offentlighet? Med en produksjonsfordeling med en vinterproduksjon på 48%, dvs 95,4 Gwh ved alt 3A, gir dette iflg. Konesjonssøknad bare liten til middels positiv virkning på distriktets kraftoppdekning og leveringssikkerhet.

Langt mere gunstig og hevet over enhver tvil i denne sammenheng, ville vært ei alternativ utbygging av vindkraft i Tolga Østfjell. Her foreligger det iflg «Vindkart for Norge» meget store vindressurser. Til sammenligning er høyeste årsmiddelvind på et totalt sett lite område på Raskiftet i Åmot kommune ved Osensjøen ca. 2 sekundmeter mindre enn gjennomsnittet for store områder i Tolga Østfjell. For Raskiftet i Åmot er det pr dd. utarbeidet en endelig konsekvensanalyse for utbygging av et vindturbinfelt med 37 turbiner med en samlet årsproduksjon ved 2750 fullasttimer på 305 Gwh. (Tolga Fallene 199, 1 GWh, på 4542 fullasttimer) Dette til en planlagt kostnad på 1500 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på ca. 4,91/kWh. Her kan generelt bemerkes at vindressurssene er størst (det blåser mest) i vintermånedene. Dette gir i innlandet med stabile vindforhold, grunnlag for at toppproduksjonen kan taes ut når den trengs mest, i vinterhalvåret, i motsetning til Tolga kraftverk som vil ha sin laveste produksjon på denne årstiden. Naturinngrepet som et vindkraftverk utgjør er reversibelt og Tolga Østfjell ligger nær allerede eksisterende infrastruktur. Konfliktnivået for tiltaket vil trolig være relativt lavt da det ikke vil være synlig for fast bosetting og det er lite

hytter og fritidsbebyggelse i området. Sysselsettings effekten for Raskiftet i Åmot er anslått til å utgjøre 5-6 årsverk. I tillegg kommer betydlige leieinntekter til grunneierne utover de skatter og avgifter som det offentlige har krav på.

For Tolga kraftverk anslår konsesjonssøknaden at sysselsettingsvirkningen utover anleggssperiden på 3år er ubetydlig.(0,5 årsverk)

Det er i de seinere år satsset betyddig på utbygging av fisketurisme i regionen gjennom etablering av Kvennan Fly Fishing (fluefiske etter harr i Glomma for det øvere marked av betalingsvillige utenlandske og norske fiskere) samtidig som andre fiskeinteresser på en rimelig måte er søkt ivaretatt gjennom å gi disse tilgang til egnede strekninger i elva. I 2011 ble samlet forbruk omkring dette tiltaket i Glomma beregnet til fra 4 til 4,7 mill kr. Potensialet for denne virksomheten er innen overskuelig framtid anslått til å ligge et sted mellom 9 og 15mill. kr ved 0 alternativet. Alt.3A vi til tross for mulig demping av negative virkninger gjennom såkalte «avbøtende tiltak» nullstille potensialet for videre utvikling og sysselsetting. Dette er dramatisk da vi samtidig vet at fisket i Glomma på denne strekninga er en døråpner for annet lokalt reiseliv. Det fører igjen til at tapet av potensiale i sysselsettingsmuligheter og inntekter for både kommune og distrikt kan bli mye større enn anslått på side 148 i konsesjonssøknaden. Her har Tolga kommune gjennom å skrinlegge vannkraftutbygging muligheten for å støtte opp og vidreutvikle ei eksisterende næring med stort potensiale. Alternativet er samtidig en energiform som gir høyere produksjon, sysselsetting, inntkter og kraftoppdekning.

I samme sammenheng må det bemerkes at det ovenfor verdensarv stedet Røros med tilhørende sirkumferens må være en nidingsdåd å møte turistene med ei rasert elv. Hele det omsøkte tiltaket ligger innenfor sirkumferensen til verdensarvstedet .

Konklusjonen fra min side til NVE ved Konsesjonsavdelingen er at konsesjon for den omsøkte utbyggingen frarådes da den ikke tiffredsstiller politiske føringer for skånsom utbygging av vassdrag og at det både på nasjonalt og kommunalt nivå er sterkt tvilsomt at den gir noen samfunnsmessig nytte.

Mvh Dag Øistein Jordet.
Utheim,
2540 Tolga.